

PÁZMÁNY PÉTER KATOLIKUS EGYETEM

TÁRSADALOMTUDOMÁNYI DOKTORI ISKOLA

KÉPZÉSI TERV

Jóváhagyta: az EDHT 171/2023. (XII. 12.) sz. határozata
Hatályba lép a doktori képzés meghirdetésekor

Képzési szint: doktori (PhD)

MKKR: 8. szint, ISCED: 8. szint

Tudományág megnevezése: szociológiai tudományok

Képzési cél: A képzés célja elméleti kurzusokra, személyre szabott szemináriumokra és egyéni – a témavezető által nyomon követett – kutatásokra épülően olyan szakemberek képzése, akik a társadalmi jelenségeket egymással való összefüggéseikben, kulturális és történeti meghatározottságukban, módszertani megközelíthetőségük sokféleségében képesek vizsgálni és értékelni, ennél fogva képesek a szociológiai tudományok területén önálló, új tudományos eredményekhez vezető kutatási tevékenységet végezni. A doktori képzés felkészíti az abban résztvevő doktoranduszokat a fenti képességek meglétét tanúsító doktori (PhD) fokozat megszerzésére.

Képzési idő: 4+4 félév

A képzés szakaszai:

Képzési és kutatási szakasz (4 félév)

Kutatási és disszertációs szakasz (4 félév)

Képzés nyelve: magyar

Munkarend: nappali (teljes idejű), levelező (részidős)

A képzés elsősorban az egyetem következő mesterszakjára épül: szociológia.

A képzésbe a szociológia mesterképzés mellett a társadalomtudományok képzési terület további mesterképzési szakjairól, különösen a politikatudomány, a nemzetközi tanulmányok, a kommunikáció- és médiatudomány, mesterképzési szakokról is be lehet lépni, de az adott kutatási téma meghatározó társadalmi szempontja és relevanciája alapján más képzési területek mesterképzési szakjai is bemeneti lehetőséget jelenthetnek, amilyen pl. a jogi képzési terület, valamint a bölcsészettudományokon belül pl. a történelem, a filozófia, az irodalom- és kultúratudományok, a pedagógia és a pszichológia. Utóbbi esetben a BTDHT kiegészítő tárgyak elvégzését is előírhatja a doktori képzés első tanévére (összesen legfeljebb 30 kredit értékben).

A képzés zárása: abszolutórium

Az abszolutóriumhoz szükséges kreditek száma: 240

Törzstagok:

Prof. Dr. Hidas Zoltán (szociológia) – (DI-vezető)
Prof. Dr. Birher Nándor (szociáletika, társadalmi hálózatok)
Prof. Dr. Bögre Zsuzsanna (szociológia)
Prof. Dr. H. Szilágyi István (jogszociológia)
Prof. Dr. Ö. Kovács József (társadalomtörténet)
Dr. habil. Andok Mónika (médiaszociológia)
Dr. Kántor Zoltán (szociológia, politikatudomány)
Dr. Pillók Péter (szociológia)
Dr. habil. Schlett András (társadalomtörténet, gazdaságtan)

További oktatók:

Dr. Keszei András
Dr. Kovács Ákos
Dr. Nyirkos Tamás
Dr. Rosta Andrea
Dr. habil. Szigetvári Tamás
Dr. Török Balázs
Dr. Zsinka László

Külföldi oktatók:

Prof. Dr. Andreas Anter (Erfurt)
Prof. Dr. Barbara Thériault (Montréal)
Dr. habil. Jens Greve (Bielefeld)

Bevezetés

Kreditszerzés moduljai:

Képzési és kutatási szakasz (1–4. félév): 120 kredit

- tanulmányi modul: 70 kredit

- tudományos, kutatási modul: legalább 50 kredit

Kutatási és disszertációs szakasz (5–8. félév): 120 kredit

- kutatási, tudományos modul: 120 kredit

Félévenként teljesítendő: legalább 15 kredit (azzal, hogy a képzés teljes ideje csak az Egyetemi Doktori Szabályzatban jogszabály alapján meghatározottak szerint hosszabbítható).

A BTDHT a hallgatónak előírhatja mesterszakos tárgyak elvégzését az első tanulmányi évre, felzárkózás céljából (összesen legfeljebb 30 kredit értékben).

A doktorandusz hallgatók minden tanév végén beszámolót készítenek, amelyet a témavezető és a DI-vezető hagy jóvá. A beszámoló tartalmazza az elvégzett kurzusokat, valamint az adott év kutatási eredményeit, a hallgató konferenciaelőadásait, illetve a benyújtott és elfogadott publikációit, rövid ismertetést az értekezés készülségi fokának megfelelően. A beszámolót a Doktori Irodának kell benyújtani a megadott formátumban.

A tantervi struktúra kialakításában törekedtünk arra, hogy mindenben megfeleljünk a doktori iskola minőségbiztosítási tervében lefektetett minőségbiztosítási elveknek és céloknak, mind a megfogalmazott célok, mind pedig a gyakorlati megvalósíthatóság szempontjából.

A Doktori Iskola a hallgatókat biztatja külföldi kutatásokra, ill. külföldi részképzésben való részvételre. Külföldi részképzés esetén a Doktori Iskola dönt az elvégzett tantárgyak elfogadásáról, ill. megszerzett kreditek beszámításáról.

I. Képzési és kutatási szakasz

I.1. Tanulmányi modul

A felkínált tárgyak célja a hallgatók sokirányú tájékozódásának elősegítése a társadalmi világ tágas és távlatos megismerésében. A választható tárgyak olyan szakterületeket ismertetnek meg kiscsoportos formában, amelyek a készülő disszertációk elkészítéséhez is módszertani, elméleti és történeti segítséget jelentenek. A választható tárgyak meghirdetésekor a Doktori Iskola figyelembe veszi a hallgatók kutatási témáit.

Tanulmányi kreditek:

Kötelezően megszerzendő kreditek száma: 70.

Nappali képzésen 12 kurzus: 4 kötelező előadás, 2 kötelező gyakorlat, 6 választható tárgy.

A levelező képzésben a témavezetővel egyeztetett, a BTDHT által jóváhagyott és írásban rögzített egyéni tanulmányi tervet kell teljesíteni. A hallgatók a témavezető segítségével az 1. félévben október 15-ig írásos tanulmányi tervet készítenek, amely tartalmazza, hogy a hallgató milyen

típusú tárgyakat vesz fel a képzési szakasz során. A (témavezető által is aláírt) tanulmányi tervet a Doktori Irodához kell benyújtani (elektronikus formátumban is), amelyet a DI vezetője is megkap.

A választható tárgyak a Doktori Iskola és a hallgatók kutatásai szempontjából releváns témákat dolgoznak fel. A tanegységekhez tartozó kurzusokon a hallgatónak módja van a saját kutatási témájához kapcsolódó elméleti és módszertani ismeretei bővítésére. Az 1–4. félév során teljesítendő 6 tárgy, összesen 30 kredit. A Doktori Iskola félévente legalább négy választható tárgyat hirdet meg.

A BTDHT a hallgatónak előírhatja mesterszakos tárgyak elvégzését az első tanulmányi évre, felzárkózás céljából (összesen legfeljebb 30 kredit értékben).

1.2. Tudományos-kutatási modul

Tudományos-kutatási kreditek:

Kötelezően megszerzendő kutatási kreditek száma: 50.

Nappali képzésen 3 kötelező szeminárium; 2 témavezetői konzultáció; konferenciaelőadások, tanulmányírás, oktatási tevékenység.

A levelező képzés esetében a témavezetővel egyeztetett és írásban is lefektetett egyéni tanulmányi tervet kell teljesíteni.

A doktori szeminárium (2–4. félév) keretében az összes doktorjelölt bemutatja a kutatási témáját, a kurzusok megvitatják a problémákat és a munka eredményeit. A kurzust a Doktori Iskola vezetője vezeti, az érintett témavezetők és szükség esetén további oktatók részvételével. A szeminárium így a komplex vizsgára is felkészíti a hallgatókat.

A témavezetői szeminárium (3–4. félév) keretében a témavezető rendszeres találkozókon dolgozik együtt a doktorandusszal. A témavezető a 4. félév végén, a szorgalmi időszak utolsó napjáig írásban nyilatkozik, hogy a hallgató a félév végén komplex vizsgára bocsátható-e.

1.3. Komplex vizsga

A komplex vizsga feltétele:

- a képzési és kutatási szakaszra meghatározott minimális tanulmányi és kutatási kreditek teljesítése (legalább 90 kredit, azon belül 10 publikációs kredit)
- részletes tématerv (a tervezett disszertáció tagolásával) és 40 oldalnyi disszertációrészlet (pl. egy kidolgozott fejezet) leadása (a tudományos munkákra érvényes formában, témavezetői jóváhagyással)

A komplex vizsgán a hallgató szóbeli formában számot ad a tanulmányi ciklusban elsajátított kutatómódszertani ismeretekről (tanulmányi rész), valamint kutatásának állásáról (kutatási rész). A hallgató bemutatja és a bizottság előtt megvédi a disszertáció tudományos részletes tématervét és bemutatott részletét.

A komplex vizsga értékelése: megfelelt, nem felelt meg.

A képzési és kutatási szakasz táblázatos áttekintése:

	1. félév	2. félév	3. félév	4. félév
Tanulmányi modul				
Társadalomelmélet	5 kredit, előadás, kötelező			
Társadalomtörténet	5 kredit, előadás, kötelező			
Intézményes társadalom		5 kredit, előadás, kötelező		
Kultúra és életvitel		5 kredit előadás kötelező		
Társadalomkutatás módszertana I-II.	10 kredit gyakorlat kötelező	10 kredit gyakorlat kötelező		
Választható tárgy I-IV.	5 kredit gyakorlat, kötelezően választható	5 kredit gyakorlat, kötelezően választható	5 kredit gyakorlat, kötelezően választható	5 kredit gyakorlat, kötelezően választható
Választható tárgy V- VI.			5 kredit gyakorlat, kötelezően választható	5 kredit gyakorlat, kötelezően választható
Tudományos, kutatási modul				
Doktori szeminárium I-III.		5 kredit gyakorlat kötelező	5 kredit gyakorlat kötelező	5 kredit gyakorlat kötelező
Témavezetői konzultáció I-II.			5 kredit gyakorlat kötelező	5 kredit gyakorlat kötelező
Önálló tudományos tevékenység	legalább 25 kredit (ebből tudományos publikáció: legalább 10 kredit)			
Komplex vizsga (tanulmányi és kutatási rész)				kritérium- követelmény

II. Kutatási és disszertációs szakasz

A kötelezően megszerzendő kreditek száma: 120 kredit.

A hallgató félévente (4 félév) témavezetői konzultáción vesz részt: összesen 40 kredit.

Az önálló tudományos, kutatási, oktatási teljesítményekre megszerzendő kreditek: 80 kredit.

Félévenként teljesítendő: legalább 15 kredit.

A kutatási és disszertációs szakasz táblázatos áttekintése:

	5. félév	6. félév	7. félév	8. félév
Tudományos, kutatási modul				
Témavezetői konzultáció III–VI.	10 kredit gyakorlat kötelező	10 kredit gyakorlat kötelező	10 kredit gyakorlat kötelező	10 kredit gyakorlat kötelező
Önálló tudományos tevékenység	legalább 80 kredit			

A tanulmányi követelmény teljesítéseként értékelhető kutatási/oktatási tevékenységek kreditallokációja

Nftv. 108. § 24. kredit: a hallgatói tanulmányi munka mértékegysége, amely a tantárgy, illetve a tantervi egység vonatkozásában kifejezi azt a becsült időt, amely a tárgyleírás alapján meghatározott ismeretek elsajátításához, a követelmények teljesítéséhez szükséges; egy kredit átlagosan harminc tanulmányi munkaórát jelent, a kredit értéke – feltéve, hogy a hallgató teljesítményét elfogadták – nem függ attól, hogy a hallgató a tudására milyen értékelést kapott

Nftv. Vhr. 54. § (1) A kreditérték meghatározásakor az összes hallgatói tanulmányi munkaóra a tanórákat és az egyéni hallgatói tanulmányi munkaórát is tartalmazza.

Nftv. Vhr. 54. § (3) (...) Tantárgyhoz csak egész értékű kredit rendelhető. Doktori képzésben az ismeretanyagok elsajátításáért, a tantárgyi követelmények teljesítéséért, kutatómunkáért és oktatási feladatok ellátásáért szerezhető kredit.

Az önálló kutatási-tudományos teljesítményekre gyűjtendő minimális, illetve adható maximális kreditek egyenként:

Egyetemi oktatási tevékenység: legfeljebb 16 kredit (kötelező 8 kredit)

Tudomány- vagy oktatásszervezési tevékenység: egyenként 2–6 kredit legfeljebb 12 kredit

Önálló tudományos publikáció magyar nyelven: egyenként 2–8 kredit (kötelező 16 kredit)

Önálló tudományos publikáció idegen nyelven: egyenként 4–12 kredit

Tudományos recenzio magyar nyelven: egyenként 2–4 kredit

Tudományos recenzio idegen nyelven: egyenként 3–6 kredit

Szerkesztés (fordítás): egyenként 2–8 kredit

Konferenciaelőadás: egyenként 4–8 kredit (kötelező 16 kredit)

Külföldi kutatás: egyenként 2–8 kredit

Megosztott tantárgyi oktatás, többszerzős művek vagy közös konferenciaelőadások esetében a kreditek arányosan oszlanak meg.

Írásos művek esetében a megjelent vagy közlésre elfogadott munkák vehetők figyelembe.

A teljesítmények kreditértékére a témavezető tesz javaslatot a kreditallokáció szabályainak figyelembevételével.

Egyetemi oktatási tevékenység

Pl. Egy féléves legalább heti két órás tantárgy oktatása egyedül vagy megosztva.

Kreditérték: 8 kredit. Megosztott óratartás esetén ennek arányában jár a kredit. Összesen legfeljebb 16 kredit szerezhető.

Tudományszervezés, oktatásszervezés

Pl. Tudományos-szakmai rendezvények, konferenciák, tanulmányutak megszervezése; pályázatírás (elsősorban a befogadó intézményben megvalósuló pályázat esetén, elkülöníthető, önálló részt vállalva a munkából, együtt dolgozva a témavezetővel, a doktori iskola oktatóival, a kapcsolódó tanszék vagy az intézet más munkatársaival); adminisztratív jellegű adat- és információszolgáltatásban, adatgyűjtésben, a doktori program munkájának szervezésében való hathatós közreműködés; a témavezető megítélése szerint egyéb értékes tudomány- és oktatásszervezési feladatok ellátása.

Kreditérték: 2–6 kredit, szintén figyelembe véve a feladat súlyát és az ellátására fordított munka mennyiségét (1 kredit = 30 tanulmányi munkaóra). Összesen legfeljebb 12 kredit.

Önálló tudományos publikáció/ tudományos igényű recenzió

Pl. Önálló tudományos publikációnak fogadható el az a doktori iskola tudományterületét illetően releváns témában írt tanulmány, amelynek terjedelme eléri a 20.000 karaktert, vagy tudományos igényű recenzió, megjelentette vagy közlésre igazolhatóan elfogadta egy szakfolyóirat.

Pl. A doktori képzés megkezdése előtt publikált munkák közül a képzés megkezdése előtti két éven belül keletkezettek számíthatók.

Kreditérték: egy egyszerezős tanulmány (szakcikk) 8 kredit (idegen nyelven 12 kredit), egy tudományos igényű recenzió 4 kredit (idegen nyelven 6 kredit). Tanulmány (szakcikk) publikálásából legalább 16 kredit gyűjtendő.

Szerkesztés

Tágan értelmezhető tevékenységi kör, mely magában foglalja a tényleges szerkesztési, szerkesztői munkát (tanulmánykötet, folyóirat stb.), a sajtó alá rendezést, a (szakmai és idegen nyelvi) lektorálást, tudományos szövegek fordítását, szakbibliográfia készítését stb. E munka értékelésekor fokozottan figyelembe kell venni, hogy 1 kredit 30 tanulmányi munkaórának felel meg, tehát súlyozni kell a publikáció terjedelme és jellege szerint ráfordítandó átlagos munkaidővel.

Kreditérték: Egy-egy ilyen munkáért 2–8 kredit adható.

Előadás

Tudományos rendezvényen, konferencián, tanácskozáson, egyéb szakmai közönség előtt megtartott, dokumentálható tudományos előadás magyar vagy idegen nyelven. Az előadás (szerkesztett) szövegének utólagos megjelentetése nem tekintendő az előadás megtartása részének, hanem elfogadható további kreditpontokkal honorálható önálló publikációként. Ismeretterjesztő és/vagy nem dokumentálható rendezvényeken tartott előadásokért nem adható kredit.

Kreditérték: A rendezvény rangjától és a hallgató részvételének témavezetői értékelésétől függően 2–8 kredit adható érte. Összesen legalább 16 kredit gyűjtendő.

Külföldi kutatómunka

Szervezett külföldi képzésben való részvétel során, ösztöndíjasként vagy akár „magánúton” végzett tényleges, dokumentálható kutatómunka.

Kreditérték: Eredményességétől, hatékonyságától függően 2–8 kredit adható érte.

A témavezető belátása szerint további, a tevékenységek fenti meghatározása során konkrétan nem nevesített, de a tudományos kutatómunka és az oktatás részét képező (kiegészítő) tevékenységekért is adható kreditpont, az értékeléskor a fentiek szellemében eljárva.

A kreditszerzés ütemezése

Egy félév alatt a doktorandusz hallgatónak legalább 15 kreditet kell teljesítenie, ezért megfontolandó az elvégzendő kurzusok teljesítésének ütemezése. A 15 kreditpont háromkurzus teljesítésével megszerezhető, tehát érdemes azokban a félévekben a képzésre koncentrálni, amikor nincs kilátásban egyéb, a tudományos/oktatási tevékenység körébe tartozó feladat.

Ha valakinek egy félévben több munkáját is sikerült publikálnia, megteheti, hogy valamelyiket egy következő félévben váltja kreditre, amikor esetleg éppen nem lesz miből megszereznie a minimálisan szükséges kreditpontokat.

A kutatási/oktatási teljesítmény dokumentálása

A kutatási/oktatási kreditek megszerzését a témavezető hagyja jóvá, minden publikációt, dokumentációt, beszámolót, igazolást stb. ő ellenőriz, így a kredit általa való elismerése egyben mindezek hitelességét is igazolja, ezért a dokumentációk, igazolások stb. további fórumokra való eljuttatása nem szükséges. A hallgatónak utólag, az abszolutórium kiállításának kérvényezésekor beszámoló benyújtásával ismertetnie kell, hogy pontosan milyen tudományos tevékenységet végzett a képzés során.

Tantárgyfelelősök:

Társadalomelmélet:	Prof. Dr. Hidas Zoltán
Társadalomtörténet:	Prof. Dr. Ö. Kovács József
Társadalmi intézmények:	Prof. Dr. H. Szilágyi István
Kultúra és életvitel:	Prof. Dr. Hidas Zoltán
Társadalomkutatás módszertana I.:	Dr. Pillók Péter
Társadalomkutatás módszertana II.:	Prof. Dr. Bögre Zsuzsanna

Tantárgyi tematikák

Társadalomelmélet

Tantárgyfelelős: Prof. Dr. Hidas Zoltán

A kurzus feladata a társadalmi világról alkotott klasszikus és újabb szociológiai koncepciók bemutatása. A Lakatos Imre nyomán kutatási programoknak tekinthető megközelítések a társadalmi valóság összefüggéseinek megragadására eltérő kiindulópontokból (egyén, rendszer, hálózat) és különböző szempontok szerint törekuszenek. A bennük rejlő lehetőségek és korlátok a társadalomhoz való viszonyulásunkat döntően meghatározzák, ezért a társadalom kutatóinak, illetve a társadalmi kérdésekkel döntéshozói szinten foglalkozó szakemberek számára nélkülözhetetlen az elvi kérdések tisztázása, a különféle fogalomrendszerek és a társadalmi valóságfolyamatok viszonyára való reflexió. A kurzus segítséget nyújt a disszertációk elméleti orientálásához, a kérdésfelvetések pontosabb megfogalmazásához.

Számonkérés: szóbeli vizsga, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Alexander, Jeffrey: *Szociológiaelmélet a II. világháború után*, Budapest, Balassi, 1996

Archer, Margaret: *Realist Social Theory. A Morphogenetic Approach*, Cambridge, Cambridge University Press, 1995

Eisenstadt, S. N. (ed.): *Multiple Modernities*, Routledge, 2002

Habermas, Jürgen: *A kommunikatív cselekvés elmélete*, Budapest, Gondolat, 2011

Joas, Hans – Knöbl, Wolfgang: *Social Theory*, Cambridge, Cambridge University Press, 2009

Luhmann, Niklas: *Bevezetés a rendszerelméletbe*, Budapest, Gondolat, 2006

Merton, Robert K.: „A szociológiaelmélet története és rendszertana”, in uő: *Társadalomelmélet és társadalmi struktúra*, Budapest, Osiris, 2002, 25–62.

Morel, Julius és társai: *Szociológiaelmélet*, Budapest, Osiris, 2000

Némedi Dénes: *Klasszikus szociológia 1890–1945*, Budapest, Napvilág, 2005

Némedi Dénes (szerk.): *Modern szociológiai paradigmák*, Budapest, Napvilág, 2008

Ritzer, George – Stepnisky, Jeffrey N.: *Sociological Theory*, Sage, 2017 (10. kiadás)

Társadalomtörténet

Tantárgyfelelős: Prof. Dr. Ö. Kovács József

Az emberi együttélési formák történeteit tematikus megközelítésben tárgyaljuk, melynek során az egyéni és kollektív cselekvéseket, struktúrákat, folyamatokat hangsúlyozottan összehasonlító módon elemezzük. Különböző történeti kontextusok (népesség és terület, társadalmi csoportok, közös kultúra, állami szabályozás és társadalmi gyakorlat) ábrázolását a világháborúk korától kezdjük. A kvantitatív információbázis elemzése mellett az életvilágok megjelenítésében a kortársi tapasztalattörténetekre és az utótörténeti értelmezésekre is támaszkodunk. Az egyéni és kollektív életpályák bemutatásakor kitérünk a csoportképződés történeti sajátosságaira, köztük az ön- és idegenképek jellemzőire. Konfliktusok és kooperációk történeti elemzésekor figyelemmel kísérjük a területi különbözőségeket is. Analitikus fogalmak segítségével, konkrét terekre és időkre koncentrálna lehetséges az európai társadalomtörténet tükrében tárgyalni a magyarországi társadalomtörténetet.

Számonkérés: írásbeli vagy szóbeli vizsga, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Gyáni Gábor – Kövér György: *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig*, Budapest, Osiris, 2006.

Lengyel György – Rostoványi Zsolt (szerk.): *The Small Transformation (Society, Economy and Politics in Hungary and the New European Architecture)*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2001.

Losonczi Ágnes: *Sorsba fordult történelem*, Budapest, Holnap, 2005.

Osterhammel, Jürgen: *Die Verwandlung der Welt. Eine Geschichte des 19. Jahrhunderts*, München, C. H. Beck, 2009 / *The Transformation of the World. A Global History of the Nineteenth Century*, Princeton University Press, 2014.

Tomka Béla: *Európa társadalomtörténete a 20. században*, Budapest, Osiris, 2020.

Valuch Tibor: *Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében*, Budapest, Osiris, 2005.

Valuch Tibor: *A jelenkori magyar társadalom*, Budapest, Osiris, 2015.

Társadalmi intézmények

Tantárgyfelelős: Prof. Dr. H. Szilágyi István

A társadalmi intézmények fogalmi elemzését az egyén, a csoport, a szervezet, az intézmény, az intézményi rendszer, intézményi rendszer és életvilág egymásra épülő szekvenciájára építjük. A tematikus elemzések átfogják a társadalmi nevelés, a kultúra – ezen belül is különösen a vallás –, valamint a tudomány intézményeinek történeti, szociológiai és összehasonlító vizsgálatának kérdéseit is, de elsősorban a politikai, az állami és a jogi intézmények működési problémáira koncentrálnak. Az intézmények társadalmi önfenntartásban betöltött szerepének megvilágítása mellett a társadalmi változások, a modernizáció és a globalizáció történeti kihívásaira adott válaszok dinamikus aspektusait is bemutatjuk. Kitérünk továbbá az intézmények és a változó társadalmi szerkezet, valamint a kommunikáció társadalmi összefüggéseire is.

Számonkérés: írásbeli vagy szóbeli vizsga, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Almond, Gabriel A. – Sidney Verba: *Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations*. Princeton, N.J., Princeton University Press, 1963

Connell, Raewyn: *Southern Theory: The Global Dynamics of Knowledge in Social Sciences*, Abingdon, Routledge, 2020

Griswold, Wendy: *Cultures and Societies in a Changing World*, Los Angeles, London etc, Sage Publications Inc., 2013

H. Szilágyi István: *A jogi antropológia főbb irányai*, Budapest, Szent István Társulat, 2005

Tomka Miklós: *Vallásszociológia*, Budapest, Tankönyvkiadó, 1988

Varga Aranka (szerk.): *A nevelésszociológia alapjai*, Pécs, PTE BTK, 2015

Weber, Max: *Politikai szociológia*, Budapest, Helikon, 2009

Kultúra és életvitel – összehasonlító kultúrakutatás

Tantárgyfelelős: Prof. Dr. Hidas Zoltán

A társadalmi világ egyik meghatározó dimenziója a kultúra, amelynek sokirányú kutatására a szociológia az utóbbi évtizedekben nagy hangsúlyt helyez (lásd pl. *cultural studies*). A filozófiai antropológia belátása szerint az ösztönéletében aluldeterminált ember kultúrára szorul. Az így felfogott kultúra nem nála meghatározóbb tényezők vagy erők függvénye, hanem az emberi élet egyetemes dimenziója. A kultúra mindenekelőtt az emberi cselekedetek, kapcsolatok és intézmények „szimbolikus”, vagyis jelentésekkel teli oldala, amelyet az ember elsődlegesen a nyelvben, a térben, az időben hoz létre és bontakoztat ki. Az emberi gondolkodás kontextusa az ember egész életvitele, életstílusa, az a miliő, amelyben az életét éli és a világát tapasztalja. A gazdasági és a politikai viselkedés sem csupán érdekeknek, hanem mentalitássá testesülő értékszféráknak, eszmevilágoknak, hittartalmaknak is függvénye. Ugyanakkor a világ értelmezésének hatása a valóságra hatalmi tényezőnek is bizonyult. A tárgy célja a saját kulturális világunk, azaz a nyugati modernitás és idegen kultúrák alapvető mintázatainak, a történeti alakulásaik összetevőinek megismerése, összehasonlító perspektívában.

Számonkérés: írásbeli vagy szóbeli vizsga, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Assmann, Jan: *A kulturális emlékezet. Írás, emlékezés és politikai identitás a korai magaskultúrákban*, Budapest, Atlantisz, 1998

Bellah, Robert N. – Joas, Hans (eds.): *The Axial Age and its Consequences*, Cambridge, Belknap Press, 2011

Bourdieu, Pierre: *La Distinction. Critique Sociale du Jugement*, Paris, Les Éditions de Minuit, 1979

During, Simon: *The Cultural Studies Reader*, London, Routledge, 3. kiad., 2007

Hidas Zoltán: *Történelemvilágaink. A világalakítás rendje és szabadsága*, Budapest, Gondolat, 2018

Huff, Toby: *The Rise of Early Modern Science. Islam, China, and the West*, 3. ed., Cambridge, Cambridge Univ. Press, 2017

Taylor, Charles: *A Secular Age*, Cambridge, Harvard Univ. Press, 2007

Weber, Max: *Világvallások gazdasági etikája. Vallásszociológiai tanulmányok. Válogatás*, Budapest, Gondolat, 2007

Williams, Raymond: *Keywords: A Vocabulary of Culture and Society*, revised ed., New York, Oxford University Press, 1985

A társadalomkutatás módszertana I.

Tantárgyfelelős: Dr. Pillók Péter

A kurzus során a hallgatók elmélyedhetnek a kvantitatív társadalomtudományi megismerés különböző módszereiben és modelljeiben. A félév során cél, hogy a hallgatók az egyes kvantitatív és vegyes kutatási módszerek elméleti és tudományfilozófiai jellemzői mellett a módszereket a gyakorlatban is megismerjék.

A kurzuson végigkísérhetjük a kvantitatív adatok létrejöttét, az adatbázisba rendezést, az elemzés és az értelmezés közötti lépéseket, bevezetést kapnak a hallgatók a statisztikai elemző gondolkodás alapeszközeibe. Külön kitérünk az egyes elemzési lehetőségek és szoftverek nyújtotta lehetőségek és szolgáltatások használatára. Megismerkedhetnek a hallgatók innovatív és technológiaintenzív elemzési lehetőségekkel és paradigmákkal (adatgazdagság, big data és új, adatfelvételi és elemzési technikák, valós idejű adatfelvételek stb.).

Számonkérés: írásbeli vizsga, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Berzelak, N., – Vehovar, V.: „Mode effects on socially desirable responding in web surveys compared to face-to-face and telephone surveys”, *Advances in Methodology and Statistics*, 15(2), 2018, 21–43.

Couper, M. P.: „Is the sky falling? New technology, changing media, and the future of surveys”, *Survey Research Methods*, 7, 2013, 145–156.

De Leeuw, E. D.: „Mixed-Mode: Past, Present, and Future”, *Survey Research Methods*, 12, 2018, 75–89.

Denscombe, M.: „Item non-response rates: A comparison of online and paper questionnaires”, *International Journal of Social Research Methodology*, 12(4), 2019, 281–291.

Groves, R. M.: „Three Eras of Survey Research”, *Public Opinion Quarterly*, 75(5), 2011, 861–871.

Hunyadi, L. – Vita, L.: *Statisztika közgazdászoknak*, Budapest, Központi Statisztikai Hivatal, 2002

Stefkovic, Á.: „Keverni vagy nem keverni? A hibrid adatfelvételekben rejlő lehetőségek politikai témájú kérdőívek esetén”, *Statisztikai Szemle*, 99(12), 2021, 1127–1155.

Ószeitl, B. – Toth, I. Gy.: „Hova tovább a nemválaszolókkal? : A European Social Survey alapján végzett módszertani kísérlet eredményei”, *Szociológiai Szemle* 30(3), 2020, 96–114.

Tourangeau, R. – Rips, L. J. – Rasinski, K.: *The psychology of survey response*. Cambridge, Cambridge University Press, 2000

A társadalomkutatás módszertana II.

Tantárgyfelelős: Prof. Dr. Bögre Zsuzsanna

A kurzus egyik fő feladata a különböző kvalitatív társadalomtudományi módszerek episztemológiai és módszertani különbségeinek tárgyalása. Ennek érdekében vizsgálat tárgyává tesszük a társadalomtudományokban érvényes hagyományos paradigmák (pl. pozitivista, posztpozitivisták) mellett a posztmodern (pl. kritikai, konstruktivisták) felfogásokat. A paradigmák közötti különbségek vezetnek el bennünket pl. a kutató interjú, illetve a média interjú technikái közötti eligazodáshoz, vagy a kutatás során forrásként használt szövegek elemzési eszközeinek megválasztásához.

A kurzus másik fontos feladata a kvalitatív kutatások megbízhatósága, érvényessége és reprezentativitása körül kialakult tudományos diskurzusok tárgyalása, amelyek ismerete segíthet eldönteni a kutató által használt adatgenerálási és -elemzési eljárásokat.

A kurzus harmadik feladata a tudományszabadság és tudományetika kérdésköreinek áttekintése.

Számonkérés: írásbeli vizsga, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Bertaux, D. – Thompson, P. (szerk.): *Between Generations: Family Models, Myths and Memories (Memory and Narrative)*, London and New York, Routledge, Taylor and Francis Group, 2020

Flick, U.: *Managing Quality in Qualitative Research*, London: SAGE Publications, 2008

Kovács, É.: „Narratív módszerek politikája”. *Forrás*, CLIII. (7–8.), 3–20., 2011

Lincoln, Y. L. – Lynham, S. A. – Guba, E. G.: „Paradigmatic Controversies, Contradictions, and Emerging Confluences, Revisited”, in Denzin, N. K. – Lincoln, Y. L. (szerk.): *The Sage Handbook of Qualitative Research*, 4. Los Angeles et al.: SAGE, 97–128., 2011

Shopes, L.: „Oral History”, In Denzin, N. – Lincoln, Y. S. (szerk.) *The SAGE Handbook of Qualitative Research*, 4. Los Angeles et al.: SAGE, 451–466., 2011

Doktori szeminárium I–III.

A kurzuson, amelyet a doktori iskola vezetője tart, minden doktori hallgató bemutatja tervezett és készülő disszertációját. Az érintett munka témavezetőjével és a többi hallgatóval együtt megvitatják a tématervet, a kutatás során felmerülő problémákat, hogy a disszertációt segítsék a dolgozat sikeres elkészítésében. A kurzuson mindkét évfolyam hallgatói részt vesznek.

Számonkérés: a félév során végzett munka, három fokozatú értékelés

Szakirodalom:

Becker, Howard S.: *Writing for Social Scientists: How to Start and Finish Your Thesis, Book, or Article*, University of Chicago Press, 2008

a disszertációnak megfelelő szakirodalom

Témavezetői konzultáció I–VI.

A rendszeres konzultáció végigkíséri a hallgatót a disszertáció megírásának folyamatán. A témavezetővel tisztázzák a dolgozat elméleti és módszertani kérdéseit, a legfontosabb szakirodalmat. A magas színvonalú disszertáció megszületésének fontos feltétele a szakavatott, hatékony, a nehézségekre érzékeny mentorálás.

Számonkérés: a félév során végzett munka, három fokozatú értékelés

Szakirodalom:

a disszertációnak megfelelő szakirodalom

Kötelezően választható tárgyak:

A globalizáció dilemmái – Dilemmas of globalisation (Dr. habil. Szigetvári Tamás)

A tömegkommunikáció társadalma (Dr. habil. Andok Mónika)

Aktuális társadalometikai kérdések (Prof. Dr. Birher Nándor)

Az oktatás nemzetközi trendjei (Dr. Török Balázs)

A hatalom modern alakzatai – Moderne Formen der Macht (Prof. Dr. Andreas Anter)

Európa egysége és sokfélesége – Unity and diversity in Europe (Dr. Zsinka László)

Gazdaság és kultúra (Dr. habil. Schlett András)

Hálózatelemzés (Dr. Pillók Péter)

Mai társadalmi konfliktusok – Contemporary social conflicts (Dr. habil. Jens Greve)

Makropolitikai folyamatok (Dr. Zsinka László)

Nemzetpolitika a globalizáció korában (Dr. Kántor Zoltán)

Nemzetközi kapcsolatok szociológiája – Sociology of International Relations (Dr. habil. Szigetvári Tamás)

Társadalmi devianciák a globális világban (Dr. Rosta Andrea)

Társadalmi és kulturális emlékezet és identitás – Social and cultural memory and identity (Dr. Keszei András)

Vallás, nyilvánosság, média (Dr. Kovács Ákos)

A globalizáció dilemmái – Dilemmas of globalisation

Tantárgyfelelős: dr. habil. Szigetvári Tamás

A globalizáció a 20. század végének és a 21. század elejének egyik legfontosabb társadalmi folyamata. Bár a globalizáció jelentős részben a technika fejlődésének és az infrastrukturális hálózatok bővülésének eredménye, de lényegében mégis társadalmi folyamatként érdemes rá tekinteni: a gazdasági, politikai és társadalmi rendszerek egyre intenzívebb összekapcsolódását jelenti. A társadalomtudomány különböző ágai számára elkerülhetetlen a globalizáció folyamatának tanulmányozása, hiszen a gazdaság, a politikai, de a társadalmi folyamatok és jelenségek is nagymértékben a globalizáció hatásaira és következményeként alakulnak és formálódnak. A kurzus keretében áttekintjük a globalizációval kapcsolatos elméleteket, a globalizációra és hatásaira adott politikai, társadalmi válaszokat, megvitatjuk a globalizációs folyamat kilátásait és alternatíváit.

Globalisation is one of the most important social processes of the late 20th and early 21st centuries. Although globalisation is to a large extent the result of technological progress and the expansion of infrastructure networks, it should be seen as a social process: it is the increasingly intensive interconnection of economic, political and social systems. The study of the process of globalisation is inevitable for the various branches of social science, since economic, political and social processes and phenomena are to a large extent shaped by the effects and consequences of globalisation. In this course, we will review the theories of globalisation, the political and social responses to both the process and its effects, and discuss the prospects and alternatives to the globalisation process.

Számonkérés: írásbeli és szóbeli beszámoló, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Bhagwati, Jagdish: *In defense of globalization*, Oxford University Press, 2004

Eriksen, Thomas Hylland: *Globalization: The key concepts* Routledge, 2020

Jensen Arnett, Lene – Jensen Arnett, Jeffrey – McKenzie, Jessica: *Globalization and cultural identity*, Springer, 2011

Lechner, Frank J. – Boli, John (szerk.): *The globalization reader*, Wiley Blackwell, 2020

Martell, Luke: *The sociology of globalization*, John Wiley & Sons, 2016

Scholte, Jan Aart: *Globalization: A critical introduction*, Bloomsbury Publishing, 2017

Stiglitz, Joseph E.: *Globalization and its Discontents*, WW. Norton, 2002

Waters, Malcolm: *Globalization*, Routledge, 2000

A tömegkommunikáció társadalma

Tantárgyfelelős: Dr. habil. Andok Mónika

A kurzus célja, hogy a doktori hallgatók átfogó képet kapjanak a tömegkommunikáció, a média és a társadalom kapcsolatát leíró és elemző releváns elméletek széles köréről, melyek hozzájárulnak saját kutatási területük elméleti hátterének megragadásához. A kurzus külön foglalkozik a társadalom és a tömegkommunikáció tartalmi vonatkozásainak kapcsolatával; a médiatartalmak társadalmi reprezentációs megközelítésével, a mediatizált tapasztalatszerzés társadalmi viselkedést formáló aspektusaival. Mindezek kapcsán kitér a média diszfunkcionális működéséből fakadó olyan problémákra is, mint az álhírek kérdése. Emellett a társadalom és a kommunikációs technológia egymásra hatásának elméleteibe is bevezet a kurzus. Részletesen foglalkozik a technológiai determinizmus McLuhani elgondolásával, az elmélet második generációs alkotóival és a Torontói iskolát ért bírálatokkal is. A médiatechnológia irányából a kurzus bemutatja még a mediatizáció és a mély mediatizáció valamint a platform társadalom elméletét.

Számonkérés: írásbeli és szóbeli számonkérés, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

- Castells, M.: *Az információ kora. Gazdaság, társadalom és kultúra*. I. köt. *A hálózati társadalom kialakulása*, Budapest, Gondolat–Infonia, 2005
- Couldry, N.: *Media, society, world: Social theory and digital media practice*, Cambridge, Polity, 2012
- Couldry, N. – Hepp, A.: *The Mediated Construction of Reality*, Cambridge, Polity Press, 2017
- Hepp, A.: *Deep Mediatization*, London, New York, Francis and Taylor, Routledge, 2020
- Luhmann, N.: *The reality of the mass media*, Stanford, CA: Stanford University Press, 2000.
- Mayer-Schönberg, V. – Cukier, Kenneth: *Big Data. A revolution that will transform how we live, work and think*, London, John Murray Publishers, 2013
- McLuhan, M.: *Understanding Media. The Extensions of Man*, London, Routledge & Kegan Paul, 1964
- McLuhan, M.: *A Gutenberg-galaxis. A tipográfiai ember létrejötte*, Budapest, Trezor, 2001. Eredeti mű: *The Gutenberg Galaxy: The making of Typographic Man*, Toronto, University of Toronto Press, 1962
- McQuail, D.: *A tömegkommunikáció elmélete*, Budapest, Osiris, 2003
- Silverstone, Roger: *Miért van szükség a média tanulmányozására?*, Budapest, Akadémiai, 2008
- Van Dijk, J. – Poell, Thomas – De Waal, Martijn: *The Platform Society. Public Values in a Connective World*, New York, Oxford University Press, 2018

Aktuális társadalometikai kérdések

Tantárgyfelelős: Prof. Dr. Birher Nándor

A kurzus célja, hogy a legégetőbb társadalometikai kérdéseket elhelyezze a jog, erkölcs, vallás normarendjeinek keretrendszerébe, kiemelt figyelemmel a katolikus társadalmi tanításra. A kurzus, az általános társadalometikai bevezetést követően, megvizsgálja a társadalmi fenntarthatóság kérdését, továbbá az innovatív technológiák hatásait, és azok szabályozási lehetőségeit. Különös figyelemmel elemezzük a mesterséges intelligencia és a bioetika egyes kérdéseit. A társadalmi fenntarthatóság témakörén belül elengedhetetlen a háború és béke kérdésének vizsgálata is. A kurzus során külön kitérünk Ferenc pápa magyarországi látogatása során, kifejezetten a témakörrel kapcsolatos iránymutatásainak az elemzésére.

Számonkérés: írásbeli és szóbeli beszámoló, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Ferenc pápa: *Laudato'si*, enciklika

https://www.vatican.va/content/francesco/en/encyclicals/documents/papa-francesco_20150524_enciclica-laudato-si.html

Anzenbacher, Arno: *Keresztény társadalometika*, Szent István Társulat, Budapest, 2001.

Rainer B. Gehrig – Michal Opatrný – Nándor Birher – Klaus Baumann (szerk.): *Spirituality, Ethics and Social Work*, Freiburg: FreiDoc plus, 2021.

Birher Nándor – Homicskó Árpád (szerk.): *Szabályozáskomplexitás*, Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2021.

Birher Nándor: *Tanulmányok a katonai értéktan megalapozásához*, VHF, 2008.

Frivaldszky János: *Természetjog*, Szent István Társulat, 2001.

Kuminetz, Géza: *A közjó, mint a katolikus társadalmi tanítás egyik központi fogalma*

TEOLÓGIA 54 : 3–4, 2020, 184–213. o.

Az oktatás nemzetközi trendjei

Tárgyfelelős: Dr. Török Balázs

A kurzus a társadalom funkcionális részrendszereinek szupranacionális koordinációját figyelembe véve mutatja be az oktatási rendszert érintő változási folyamatokat, elsősorban az Oktatás világválsága (1968) című kötet megjelenését követő időszakból merített példák alapján. Megismerhetők a szupranacionális koordináció főbb ágensei, az általuk propagált konceptuális alapelvek, a válság narratíva felépítésének keretrendszere, a jogrendi alapvetések, valamint a fejlesztések ajánlását, generálását, majd állandósítását célzó eljárásrendek. A globális oktatási térség formálásának folyamatát nyomon követve, a kurzus kitér a szupranacionális koordináció nemzeti oktatási rendszerekben észlelhető hatásaira, bemutatva az ahistorikus kontextus-független fejlesztési ideák alternáló befolyását az eltérő hagyományokkal és struktúrákkal rendelkező nemzeti oktatási rendszerekre (angolszász/kontinentális), vagy az intézményképesség tekintetében lényegesen eltérő globális régiókra (pl. szubszaharai Afrika). Tematikai fókuszpontnak tekintjük az oktatási rendszer autonómiájának kérdéskörét, ami lehetővé teszi, hogy más társadalmi rendszerekkel (politikával, gazdasággal, tudománnyal, vallással stb.) összefüggésben váljon megismerhetővé az oktatási rendszer önkonstrukciós folyamata. A hallgatók által elsajátított rendszerelméleti megközelítés más társadalmi alrendszerek szupranacionális átstrukturálódási folyamatának megértésében is hasznosítható.

Számonkérés: írásbeli és szóbeli beszámoló, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Apple, Michael W. – Ball, Stephen J. – Gandin, Luis Armando: *The Routledge international handbook of the sociology of education*, London – New York: Routledge, 2010

Ball, Stephen J.: „New Philanthropy, New Networks and New Governance in Education”, in *Political Studies* 56 (4), 2008, 747–765. o.

Böröcz, József: *Az EU és a világ. Kritikai elemzés*, Budapest, Kalligram, 2018

Huisman, Jeroen – Boer, Harry de – Dill, David D. (szerk.): *The Palgrave international handbook of higher education policy and governance*, New York, Palgrave Macmillan, 2015

Luhmann, Niklas: *Observations on modernity*, Stanford, Stanford University Press, 1998

Luhmann, Niklas: *Das Erziehungssystem der Gesellschaft*, Frankfurt a.M., Suhrkamp, 2002

Vanderstraeten, Raf: „The School Class as an Interaction Order”, in *British Journal of Sociology of Education* 22 (2), 2010, 267–277. o.

Zajda, Joseph (szerk.): *International handbook on globalisation, education and policy research. Global pedagogies and policies*, Dordrecht, Springer, 2005

A hatalom modern alakzatai – Moderne Formen der Macht

Tantárgyfelelős: Prof. Dr. Andreas Anter

Az újkori politikai gondolkodásban és a politikai szociológiában meghatározó szerepet játszik a hatalom fogalma. A politikai berendezkedések egyik legfőbb mechanizmusa az uralom kiterjesztése, elfogadtatása és fenntartása (M. Weber). Az utóbbi évtizedekben azonban számos olyan megközelítés is született, amely a politikától legtávolabbi területeken is úgyszólván felszín alatt hatalmi erőket ragad meg, akár az elméleti gondolkodásunk mélyén is (M. Foucault, a kritikai társadalomkutatás, a *cultural studies* megannyi ága). A hatalmi viszonyok kérdése azonban egy másik szempontból is újszerűen jelenik meg akkor, amikor a modern, demokratikus elvek szerint szervezett világ szekuláris eszmei alakzatait teológiai előzményekkel hozzuk összefüggésbe. Ezek a modern politikai teológiák és a hozzájuk kapcsolódó politikai mozgások és mozgalmak nemcsak gondolkodásunk mintázataiba, hanem a mai társadalomba is betekintést engednek.

Der Begriff der Macht spielt im modernen politischen Denken und in der politischen Soziologie eine entscheidende Rolle. Einer der wichtigsten Mechanismen politischer Institutionen ist die Ausweitung, Akzeptanz und Aufrechterhaltung von Macht (M. Weber). In den letzten Jahrzehnten sind jedoch eine Reihe von Ansätzen entstanden, die sozusagen die Kräfte der Macht unter der Oberfläche, sogar in den Tiefen unseres theoretischen Denkens, in den politikfernsten Bereichen erfassen. (M. Foucault, die zahlreichen Zweige der kritischen Sozialforschung, die Kulturwissenschaften). Die Frage nach den Machtverhältnissen stellt sich aber auch unter einem anderen Gesichtspunkt neu, wenn wir die säkularen, nach demokratischen Prinzipien organisierten ideologischen Formationen der modernen Welt mit theologischen Vorläufern in Beziehung setzen. Diese modernen politischen Theologien und die mit ihnen verbundenen politischen Bewegungen und Strömungen geben nicht nur Einblicke in die Muster unseres Denkens, sondern auch in die heutige Gesellschaft.

Számonkérés: írásbeli és szóbeli beszámoló, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Anter, Andreas: *Theorien der Macht*, Hamburg, Junius, 2013

Arendt, Hannah: *Macht und Gewalt*, München, Piper, 1970

Luhmann, Niklas: *Macht*, Stuttgart, Enke, 1975

Popitz, Heinrich: *Phänomene der Macht: Autorität – Herrschaft – Gewalt – Technik*, Tübingen: Mohr, 2004

Assmann, Jan: *Herrschaft und Heil. Politische Theologie in Ägypten, Israel und Europa*, Hanser, 2000

Weber, Max: *Wirtschaft und Gesellschaft. Herrschaft*, Bd. I/22.4, Tübingen, Mohr Siebeck, 2005

Castells, Manuel: „A Sociology of Power. My Intellectual Journey”, in: *Annual Review of Sociology*, 2016, 42, 1–19. o.

Foucault, Michel: „The Subject and Power”, in: Hubert L. Dreyfus – Paul Rabinow: *Michel Foucault. Beyond Structuralism and Hermeneutics*, Chicago, The University of Chicago Press, 1983

Lukes, Steven: *Power. A Radical View*, London, Palgrave, 2005

Nyirkos Tamás: *Politikai teológiák. A demokráciától az ökológiáig*, Budapest, Typotex, 2018

Európa egysége és sokfélesége – Unity and diversity in Europe

Tantárgyfelelős: Dr. Zsinka László

A kurzus történetiségében, azaz keletkezésében és alakulástörténetében kívánja megragadni az európai civilizáció egységét és sokféleségét, miközben kitér az „európaisággal” kapcsolatos jelentősebb szellemi konstrukciókra, amelyek a 20. századi filozófiai gondolkodásban, történet- és társadalomtudományokban kialakultak. A tantárgy foglalkozik az európai történelem és kultúraértelmezés klasszikus szövegeivel, tárgyalja az Európa-eszme kibontakozásának történetét, bemutatja „nemzet” és „Európa” kapcsolatát a modern korban. Emellett áttekinti az európai történelemben keletkező legfontosabb térbeli-társadalomtörténeti megosztottságokat, illetve az egységesedés irányába ható társadalomtörténeti folyamatokat. A kurzus kitér az európai régiók eltérő szociokulturális vonásaira a 20. században, elemzi a különbözőségek európai egységesülésre gyakorolt hatásait, végül utal az Európa-építés alternatívái és az európai sokféleség közötti kölcsönhatásokra.

The course aims to capture the unity and diversity of European civilisation in its historicity, i.e. in its origins and evolution, while also exploring the major intellectual constructions of 'European-ness' that have emerged in 20th-century philosophical thought, history and social sciences. The course will engage with classical texts on European history and cultural interpretation, discuss the history of the emergence of the idea of Europe, and present the relationship between 'nation' and 'Europe' in the modern era. It also reviews the most important spatial-socio-historical divisions in European history and the social-historical processes that have tended towards unification. The course will explore the different socio-cultural features of European regions in the 20th century, analyse the impact of these differences on European unification, and finally, refer to the interplay between alternatives to European integration and European diversity.

Számonkérés: írásbeli és szóbeli beszámoló, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Dawson, Christopher: *The Making of Europe, An Introduction to the History of European Unity*, London, Sheed and Ward, 1932

Halecki, Oscar: *The Limits and Divisions of European History*, New York, Sheed and Ward, 1950

Kaelble, Hartmut: *A Social History of Europe, 1945-2000. Recovery and Transformation after two World Wars*, New York – Oxford, Berghahn Books, 2013

Milward, Alan: *The European Rescue of the Nation State*, London, Routledge, 2000

Pagden, Anthony (szerk.): *The Idea of Europe. From Antiquity to the European Union*, Cambridge, Cambridge University Press, 2002

Perkins, Mary Anne: *Christendom and European Identity. The Legacy of a Grand Narrative since 1789*, Berlin–New York, Walter de Gruyter, 2004

Davies, Norman: *Europe: a history*, Oxford–New York, Oxford University Press, 1996

Brague, Rémi: *Europe, la voie romaine*, Paris, Criterion, 1993

Habermas, Jürgen: *Esszé Európa alkotmányáról*, Budapest, Atlantisz, 2012

Hidas Zoltán: „Európa – világi és vallási érdekeink és eszményeink tere”, in: *Vallástudományi Szemle* 2021, 17/1, 9–29. o.

Zsinka László: *Európa felemelkedése*, Budapest, Typotex, 2018

Gazdaság és kultúra

Tantárgyfelelős: Dr. habil. Schlett András

Sokan úgy vélik, hogy a „kulturális tőke” az a tényező, amely meghatározza a gazdasági sikert, eredményességet, versenyképességet és fenntarthatóságot. Az ember társas viselkedését, így a gazdaság működését is alapjaiban befolyásolja az általa elsajátított kultúra, melyet a szocializáció színterei közvetítenek. Az egyes szocializációs közegeknek a történelmi kortól, vagy adott kultúrától függően más és más súlya, szerepe van. A kurzus során bemutatjuk a kultúra gazdaságot befolyásoló szerepét. A kultúra gazdasági hatásainak áttekintésénél különböző kultúra-típológiákat használunk (pl. Geert Hofstede dimenzióit). Ezek segítségével a kurzus megismerteti a hallgatókat a kultúra gazdasági életet formáló látható, megfigyelhető és nehezen, vagy egyáltalán nem látható, nehezen azonosítható jegyeivel. Elemezzük a nemzeti kultúra és a szervezeti kultúra kapcsolatát, majd konkrét kutatási eredményekre hivatkozva mutatjuk be, hogy milyen módon befolyásolja a kulturális beállítódás a gazdasági szereplőket. A fordított irányú meghatározottság, azaz a gazdaság kultúraalakító hatása ugyanilyen fontos összetevője a társadalmi világ valóságának.

Számonkérés: írásbeli és szóbeli beszámoló, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Hofstede Geert: *Cultures Consequences: International Differences in Work Related Values*, Sage Publications, 1995

Jones, Eric L.: *The European Miracle: Environments, Economies and Geopolitics in the History of Europe and Asia*, Cambridge, Cambridge Univ. Press, 1981

Karikó Sándor (szerk.): *Gazdaság és/vagy kultúra?*, Budapest, Gondolat Könyvkiadó, 2006.

Swedberg, Richard: *Principles of Economic Sociology*, Princeton, Princeton University Press, 2003

Throsby, David: *Economics and Culture*, Cambridge, Cambridge University Press, 2008

Weber, Max: *A protestáns etika és a kapitalizmus szelleme*, Budapest, Gondolat Kiadó, 1982

Wessely Anna (szerk.): *A kultúra szociológiája*, Budapest, Osiris, 2003

Hálózatelemzés

Tárgyfelelős: Dr. Pillók Péter

A tudományos közvélemény egyre nagyobb érdeklődést mutat a társadalom összetett „összekapcsolódása” iránt. Ez az összekapcsolódás számos összefüggésben megtalálható: az internet és a web gyors növekedésében, a globális kommunikáció könnyedségében, valamint abban, hogy a hírek és információk, valamint a járványok és pénzügyi válságok meglepő sebességgel és intenzitásban terjedhetnek világszerte. Ezek olyan jelenségek, amelyek magukban foglalják a hálózatok és az embercsoportok összetett viselkedését; olyan kapcsolatokon alapulnak, amelyek összekötnek minket, oly módon, hogy minden döntésünk finom következményekkel járhat minden más társadalmi esemény kimenetelére. A tárgy segítséget ad a társadalmi mikro- és makrohálózatok megismeréséhez és elemzéséhez. A hallgatók áttekintést kapnak a közösségek, valamint az interperszonális kapcsolatok hálózati szociológiai koncepcióiról, megismerkednek az értelmezésével és szerepével társadalmi és globális szinten. Bevezetést kapnak a kapcsolatháló-kutatás módszereibe és felhasználási lehetőségeibe, valamint az úgynevezett „hálózat kutatás” elméletébe és aktuális kérdéseibe. A kurzus kitér az internetes kommunikáció és az ezzel kapcsolatos értékváltozások jellegzetességeire.

Számonkérés: írásbeli és szóbeli beszámoló, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

- Angelusz, R. – Tardos, R.: „A kapcsolathálózati erőforrások átrendeződésének tendenciái a kilencvenes években”, in: Kolosi, T. – Tóth, I. Gy. – Vukovich, Gy. (szerk): *Társadalmi riport*, Budapest, TÁRKI, 1998, 237–256. o.,
http://www.tarsadalomkutatas.hu/kkk.php?TPUBL-A-118/publikaciok/tpubl_a_118.pdf
- Buda B.: „Kapcsolathálózatok”, in *Lege Artis Medicinæ* 2011, 21(5), 402–403. o.,
<http://www.elitmed.hu/upload/pdf/kapcsolathalozatok-7620.pdf>
- Csermely, P.: *Társadalmi hálózatok*, Budapest, Vince, 2005
- Ferencz M.: „Közel s távol: kommunikáció az internetes ismertségi hálózatok tematikus fórumain”, in: *Jel-Kép* 2010/ 3–4., 39–59. o.,
http://apps.arcanum.hu/app/jelkep/view/JelKep_2010_1-2/?pg=2&layout=s
- Skrabski, Á. – Kopp, M.: „A bizalom, mint a társadalmi tőke központi jellemzője”, in: *Vigilia*, 2008/ 10, 722–730., <http://www.vigilia.hu/2008/10/skrabski.htm>
- Szántó, Z. – Tóth, I. Gy.: „Társadalmi hálózatok elemzése”, in: *Társadalom és gazdaság*, Budapest, Aula, 1993, 30–55., http://www.socialnetwork.hu/cikkek/szanto_toth_cikk.pdf
- Barabási A.-L.: *Behálózva – a hálózatok új tudománya*, Budapest, Magyar Könyvklub, 2003
- Albert, F. – Dávid, B.: „A magyarországi kapcsolathálózati struktúrák jellemzői 2015-ben”, in: *socio.hu* 2016/3
- Angelusz R. – Tardos R.: *Társadalmak rejtett hálózata*, Budapest, Magyar Közvéleménykutató Intézet, 1991, 23–54., 92–111., 241–263., 371–400. o.
- Granovetter, M.: „A gyenge kötések ereje”, in: Angelusz, R. – Tardos, R. (szerk.): *Társadalmak rejtett hálózata*, 371–400. o.

Mai társadalmi konfliktusok – Contemporary social conflicts

Tárgyfelelős: Dr. habil. Jens Greve

A kurzus a modern társadalmi konfliktusok leírásához kínál általánosan alkalmazható fogalmi kereteket. Néhány társadalmi konfliktus retrospektív áttekintése, és a vonatkozó konfliktuselméletek ismertetése lehetővé teszi a rendszerelméleti elemzési keret használatának illusztrálását, egyben megismerhetővé teszi a konfliktusok szerepét a társadalom funkcionális részrendszereinek kialakulásában és változásában. A konfliktuselemzési eszközök alkalmazása révén a hallgatók többek között megismerhetik a kritikai társadalomszemlélet ideológiai előfeltevéseit, a társadalomkritika elváráshorizontjának időbeli változását; a konfliktusgenerálás háttérében meghúzódó szupranacionális és/vagy lokális elvárásstruktúrákat; és a konfliktusorientált társadalmi csoportképzésben és a mozgalmakban alkalmazott dualisztikus kommunikációs kódolási eljárásokat. A kurzus kiemelten foglalkozik a politikai rendszerrel, mint a működését duális formációkban kibontó társadalmi rendszerrel, amely így lokális vagy világtársadalmi szinten konfliktusgeneráló/konszenzusteremtő szerepet tölthet be. Bizonyos társadalmi konfliktusok vonatkozásában a kurzus jelzi az azok feloldására tett erőfeszítéseket is.

The course offers a generally applicable conceptual framework for describing modern social conflicts. A retrospective review of selected social conflicts and a description of the relevant conflict theories will allow us to illustrate the use of a systems-theoretical analytical framework and to understand the role of conflicts in the emergence and change of functional subsystems of society. Through the application of conflict analysis tools, students will learn, among other things, about the ideological assumptions of critical social theory; the changing horizons of social critique over time; the supranational and/or local structures of expectation underlying conflict generation; and the dualistic communication coding processes used in conflict-oriented social group formation and movements. The course will focus on the political system as a social system that unfolds in dual formations and thus can play a conflict-generating/consensus-building role at the local or global level. For certain social conflicts, the course also indicates efforts to resolve them.

Számonkérés: szóbeli vagy írásbeli beszámoló, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Archer, Margaret S.: „*Solidarity and Governance*”, in *Pontifical Academy of Social Sciences, Extra Series* 14., 2013

Collins, Randall: „*Weber and the Sociology of Revolution*”, in *Journal of Classical Sociology* 2001, 1 (2), 171–194. o.

Dahrendorf, Ralf: *The Modern Social Conflict. An Essay on the Politics of Liberty*, New York, Weidenfeld & Nicolson, 1988

Fisher, Ronald J.: „*Comparing a Problem-Solving Workshop to a Conflict Assessment Framework: Conflict Analysis versus Conflict Assessment in Practice*”, in *Journal of Peacebuilding & Development* 2012, 7 (1), 66–80. o.

Huntington, Samuel P.: *The Clash of Civilizations and the Remaking of World-Order*, New York, Simon & Schuster, 1996

Luhmann, Niklas: *Social Systems*, Stanford, Stanford University Press, 1995
Ritzer, George: *Encyclopedia of social theory*, London, SAGE, 2005

Sartori, Giovanni: *The theory of democracy revisited*, Chatham, Chatham House, 1987

Greve, Jens (szerk.): *Soziale Differenzierung*, Wiesbaden: VS Verlag, 2011

Makropolitikai folyamatok

Tantárgyfelelős: Dr. Zsinka László

A kurzus során a hallgatók betekintést nyernek a főbb politikák és rendszerek működésébe, illetve ezek társadalmi folyamatokat alakító hatásaiba. A tantárgy nemcsak a közpolitikák működési mechanizmusainak a leírására törekszik, hanem azokat társadalmi környezetükbe ágyazza és kölcsönhatásaiban mutatja be. A kurzus történeti megközelítésben tárgyalja a második világháború utáni polgári demokráciákban kialakuló gazdaság- és társadalompolitikákat, valamint tágabb gazdaság- és társadalomtörténeti kontextusba ágyazza azokat. Sor kerül a kelet- és közép-európai, illetve a magyarországi rendszerváltozások után létrejövő közpolitikák ismertetésére. A hallgatók megismerkednek a magyar gazdaság-, társadalom- és népesedéspolitikák, illetve a rendszerváltozás utáni transzformációs folyamatok közötti kölcsönhatásokkal. A tantárgy kitekint az Európai Unióra, mint „politikai gazdaságtani” és közpolitikai modellre, az európai nemzetgazdasági modellekre, és a kelet-ázsiai „fejlesztő állam” tanulságaira. A kurzus hozzájárul a politikatudomány és a társadalomkutatás határterületein készülő disszertációk elméleti és módszertani alapjainak megfogalmazásához.

Számonkérés: írásbeli és szóbeli beszámoló, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Crafts, Nicolas – Toniolo, Gianni (szerk.): *Economic Growth in Europe since 1945*, Cambridge, Cambridge University Press, 1996

Ehrlich Éva – Révész Gábor – Tamási Péter (szerk.): *Kelet-Közép-Európa: honnan-hová?*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1994

Gallai Sándor: „A családpolitika helye a demográfiai válsággal küzdő Európában”, in: Székely András – Farkas Péter – Nyírády Adrienn – Agócs Gergely (szerk.): *Európai családpolitikai kitekintő*, Budapest, Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a családokért, 2019, 15–28. o.

Halmai Péter: *Európai gazdasági integráció*, Budapest, Dialóg Campus, 2019

Halmai Péter (szerk.): *Tagállami integrációs modellek. A gazdasági kormányzás új dimenziói az Európai Unióban*, Budapest, Dialóg Campus, 2019

Kiglics István (szerk.): *Rebuilding the Market Economy in Central Europe and the Baltic countries*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 2007

Pásztor Szabolcs: *Kelet-Közép-Európa világgazdasági orientációja és felzárkózása*, Budapest, Nemzeti Közzolgálati Egyetem, 2020

Szabó Katalin (szerk.): *Összehasonlító gazdaságtan*, Budapest, Aula Kiadó, 2007

Wee, Herman van der: *A lefékezett jólét. Újjáépítés, növekedés és struktúraváltás a világgazdaságban 1945–1980*, Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1986

Nemzetpolitika a globalizáció korában

Tantárgyfelelős: Dr. Kántor Zoltán

A kurzus során megismertetjük a nacionalizmusra (E. Gellner, B. Anderson, A. D. Smith, M. Mann, M. Hechter, Gy. Schöpflin, A. Marx), nemzeti identitásra, etnicitásra (F. Barth, R. Jenkins, A. Wimmer) vonatkozó legmeghatározóbb felfogásokat. A kelet-közép-európai nemzeti törekvések magyarázatára külön kitérünk (M. Hroch, R. Brubaker). A normatív megközelítéseknél elsősorban a komunitárius (közösségelvű) politikai filozófiák tömör megismerése áll a középpontban (Ch. Taylor, W. Kymlicka, Y. Tamir). Ezekre az elméleti alapokra építve magyarázzuk el a kisebbségi törekvéseket. A nemzeti érdek kérdését a nemzetközi kapcsolatok elméleteiből és a magyar kül- és nemzetpolitika alapvetéseiből kiindulva értelmezzük: az elméleti alapokból kiindulva (nacionalizmuselméletek, nemzetközi kapcsolatok elmélete, kisebbségszociológia) mutatjuk be a nemzetpolitikát (külön kitekintéssel több európai állam nemzetpolitikájára). Áttekintést adunk az első világháborút követő nemzetpolitikáról, külön hangsúlyt fektetve a rendszerváltás utáni időszakra.

Számonkérés: írásbeli és szóbeli beszámoló, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Kántor Zoltán (szerk.): *Nacionalizmuselméletek. Szöveggyűjtemény*, Budapest, Rejtjel, 2004

Bretter, Zoltán és Deák, Ágnes (szerk.): *Eszmék a politikában: a nacionalizmus*, Pécs, Tanulmány Kiadó, 1995

Bárdi Nándor – Fedinec Csilla – Szarka László (szerk.): *Kisebbségi magyar közösségek Fejezetek a 20. századi történelemből*, Budapest, Gondolat – MTA Kisebbségkutató Intézet, 2008

Rogers Brubaker: *Nacionalizmus új keretek között. A nemzeti mivolt és a nemzeti kérdés az Új Európában*, Budapest, L'Harmattan – Atelier, 2006

Kántor Zoltán (szerk.): *Nemzetpolitikai alapismeretek: közzolgálati tisztviselők számára*, Budapest, Nemzeti Közzolgálati és Tankönyv Kiadó Zrt., 2013

Fiala-Butora János: „Az európai kisebbségvédelmi rendszer: rendszerszintű problémák és be nem váltott remények”, in: *Fundamentum*, 2019. 1–2 sz.

Gaszó Dániel: „A diaszpóra politikai dimenziói”, in: *Politikatudományi Szemle*, 2020, 29 (2), 47–68. o.

Nemzetközi kapcsolatok szociológiája – Sociology of International Relations

Tantárgyfelelős: Dr. habil. Szigetvári Tamás

Míg a szociológiai fogalmakat gyakran implicit módon használták a nemzetközi kapcsolatokban (IR), az elmúlt években az IR és a szociológia között szorosabb kapcsolat alakult ki. A kurzus betekintést nyújt az IR szociológiai fordulatába, és egy újszerű nézőpontból igyekszik megvilágítani azt. Ennek keretében megvizsgáljuk, hogyan viszonyulnak maguk a szociológusok az IR-konceptiókhoz, vitákhoz és kérdésekhez. Másrészt a globalizáció sok területen a társadalmi folyamatok „nemzetköziesedéséhez” is vezetett, így ezen jelenségek szociológiai jellegű vizsgálata is indokolt.

While sociological concepts have often been used implicitly in international relations (IR), in recent years a closer relationship has developed between IR and sociology. This course provides an insight into the sociological turn of IR and seeks to approach it from a novel perspective. This will include an examination of how sociologists themselves relate to IR concepts, debates and issues. On the other hand, globalisation has also led to the “internationalization” of social processes in many areas, so that a sociological analysis of these phenomena is warranted.

Számonkérés: írásbeli és szóbeli beszámoló, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Albert, Mathias – Barry Buzan – Michael Zürn (szerk.): *Bringing sociology to international relations: world politics as differentiation theory*, Cambridge University Press, 2013.

Colas, Alejandro: *International civil society: Social movements in world politics*, John Wiley & Sons, 2013

Lawson, George – Robbie Shilliam: „Sociology and international relations: legacies and prospects”, in: *Cambridge Review of International Affairs*, 2010, 23/1., 69–86.

McSweeney, Bill: *Security, Identity, and Interests: A Sociology of International Relations*. Cambridge University Press, 1999

Onuf, Nicholas: *World of our making: Rules and rule in social theory and international relations*, Routledge, 2012

Társadalmi devianciák a globális világban

Tárgyfelelős: Dr. Rosta Andrea

A tárgy mindenekelőtt a globalizációs folyamatok és a társadalmi devianciák közötti összefüggésekre világít rá. Ide tartoznak egyfelől a globalizáció felerősítő, átalakító hatásai a deviancia hagyományos típusaira, másfelől a globalizáció specifikus deviáló tendenciái (pl. illegális migráció, terrorizmus, vagy akár a globalizált digitális világ generálta médiafüggőség). A deviancia kérdése ugyanakkor Émile Durkheim óta a társadalmi integráció tágabb összefüggésébe illeszkedik. A közös társadalmi életvilágok és rendszerek felbomlása a szerepek, identitások elbizonytalanodását és újrastrukturálódását idézi elő.

Számonkérés: írásbeli és szóbeli számonkérés, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Bárd Petra: „A kriminálpolitika nemzetközi keretei”, in: Borbíró Andrea – Gönczöl Katalin – Kerecsi Klára – Lévay Miklós (szerk.): *Kriminológia*, Budapest, Wolters Kluwer, 2016, 765–784. o.

David, Jenks – John, Randolph Fuller: *Global Crime and Justice*, New York, Routledge, 2016

Gianmarco, Cifaldi – Nicola, Malizia: *Globalisation in the context of subjective identity, deviance and social control*, 2020, <https://doi.org/10.1080/21582041.2021.1941228>

Póczik Szilveszter – Fehér Lenke – Dunavölgyi Szilveszter – Jagusztin Tamás – Windt Szandra: *Nemzetközi migráció – nemzetközi kockázatok*, Magyar Tudomány 2008/9, 1095–1107. o.

Társadalmi és kulturális emlékezet és identitás – Social and cultural memory and identity

Tantárgyfelelős: Dr. Keszei András

Az emlékezet működésében az egyéni, kognitív szint elválaszthatatlan a társadalmi hatásoktól és a hosszabb távú kulturális tényezőktől. A megszülető és továbbörökített emlékek esetén az egyéni elmében felidézett és megőrzött emlék társadalmi közege és kulturális formavilágba ágyazódása jelentős mértékben befolyásolja a fennmaradás esélyeit, az emlékezet szemantikus formájából kiindulva, tulajdonképpen a társadalomban, illetve a különböző társadalmi csoportokban őrzött tudás sorsát. A megfelelő kulturális formákkal támogatott és társadalmi közvetítéssel továbbadott emlékek mintázata egyben a felejtés működésére is figyelmeztet minket. Idővel a társadalom által birtokolt emlékek, tudás mindenképpen átalakul, az előző nemzedékektől örökölt emlékeket szelektív módon őrizzük meg. E nagyszabású folyamat egyik legfontosabb rendezőelve az identitás, pontosabban a társadalom és az egyén egymással összefüggő azonosulási törekvései, amelyek a történelem során többször módosultak és idézték ezzel elő a megőrzésre érdemesnek tartott emlékek, a társadalmi és kulturális emlékezet változását.

The individual, cognitive level of memory is inseparable from social influences and longer-term cultural factors. In the case of memories that are born and passed on, the social context and the embedding of the memory in the cultural world of forms that is recalled and retained in the individual mind have a significant influence on the chances of survival, and, from the semantic form of memory, on the fate of the knowledge retained in both the society and the various social groups. The pattern of memories supported by appropriate cultural forms and passed on through social mediation also warns us of how forgetting works. Over time, the memories and knowledge held by society are in any case transformed, and the memories inherited from previous generations are selectively preserved. One of the most important organizing principles of this large-scale process is identity, or more precisely the interconnected identification efforts of society and the individual, which have been modified several times throughout history, thus bringing about changes in the memories, social and cultural memory, that are considered worth preserving.

Számonkérés: írásbeli és szóbeli beszámoló, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Jan Assmann: *A kulturális emlékezet*, Budapest, Atlantisz Könyvkiadó, 2004 (1999)

Erl, Astrid – Nünning, Ansgar (eds.): *Cultural Memory Studies: An International and Interdisciplinary Handbook*, Berlin, Walter de Gruyter, 2008

Halbwachs, Maurice, *On collective memory*, Chicago, The University of Chicago Press, 1992

Olick, Jeffrey K. – Joyce Robbins, Joyce: *Social Memory Studies: From "Collective Memory" to the Historical Sociology of Mnemonic Practices*, in: *Annual Review of Sociology*, (24) 1998, 105–140.

Olick, Jeffrey K. – Vinitzky-Seroussi, Vered – Levy, Daniel (szerk.): *The Collective Memory Reader*, Oxford, Oxford University Press, 2011

Schacter, Daniel L.: *The Seven Sins of Memory: How the Mind Forgets and Remembers*, Houghton Mifflin, 2001

Wagoner, Brady (szerk.): *Handbook of Culture and Memory*, New York, Oxford University Press, 2018

Vallás, nyilvánosság, média

Tantárgyfelelős: Dr. Kovács Ákos

A vallással, a vallás jelenlegi és jövőbeli társadalmi jelentőségével összefüggő kérdéseket a társadalomtudományi kutatások képviselői közül sokan sürgetően fontosnak érzik, mindenekeelőtt a szekularizációnak nevezett folyamatok magyarázata érdekében. A vallás nyilvános jelenlétével kapcsolatos kérdések a történelmi tájékozódású társadalomtudománynak, sőt a 18. században kialakult modern történelemtudománynak és a későbbi politikai filozófiáknak, kommunikáció- és médiaelméleteknek is az egyik legalapvetőbb témakörét alkotják. A tantárgy keretében új szempontok szerint gondoljuk át és a nyilvánosság önmagáról kialakított képébe integráljuk azokat a kutatási eredményeket, amelyeket a szociológia, a médiatudomány és a vallástudomány bocsát rendelkezésre. A szóban forgó kérdések vizsgálata során nem szorítkozhatunk Európára, vagy az észak-atlanti világra, hanem valóban „globális” nézőpontot kell érvényesítenünk, mivel a globális médiarendszerek kialakulása és a hálózati kommunikáció elterjedése önmagában univerzálissá tette a lokalitások, régiók jelenségeit.

Számonkérés: szóbeli és írásbeli beszámoló, ötfokozatú értékelés

Szakirodalom:

Johann Baptist Metz: „Christen und Juden nach Auschwitz. Auch eine Betrachtung über das Ende bürgerlicher Religion”, in uő: *Jenseits Bürgerlicher Religion*, Grünewald Kaiser, 1980, 29–51. o.

José, Casanova: *Public Religions in the Modern World*, Chicago, University of Chicago Press, 1994

Jürgen, Habermas: *Zwischen Naturalismus und Religion. Philosophische Aufsätze*, Frankfurt a. M., Suhrkamp, 2005

Michael, Reder – Josef Schmidt (szerk.): *Ein Bewusstsein von dem, was fehlt. Eine Diskussion mit Jürgen Habermas*, Suhrkamp, Frankfurt a. M., 2008

Hans, Joas: „A szekularizálódás és a modern világ; Az egyház a hívő emberek társas szerveződése”, in *Vallás – média – nyilvánosság*. szerk. Lázár Kovács Ákos, Budapest, Gondolat, 2017, 7–17., 25–33. o.

Gripsrud, Jostein: „A produkció: összefüggések és hatalom”, in uő: *Médiakultúra, médiatársadalom*, Budapest, Új Mandátum, 2007, 277–301. o. o.

Eduardo, Mendieta (szerk.): *The Power of Religion in the Public Sphere*, Columbia UP, 2011

Hidas Zoltán: „A felejtés rendszere és az emlékezés kultúrája”, in uő: *Törékeny értelemvilágaink. A világalakítás rendje és szabadsága*, Budapest, Gondolat, 2018, 322–347. o.

Jens, Köhrsen: „How Religious is the Public Sphere?”, in *Acta Sociologica* 55 (2012), 273–288. o.

Andok Mónika: „James Carey és a rituális modell”, in uő: *A kommunikáció rituális elmélete*. Budapest, Gondolat, 2017, 25–75. o.

Martin, David: „Secularization and the Future of Christianity”, in *Journal of Contemporary Religion* 20, 2005, 145–160. o.